

Täysistunto

Tiistai 25.4.2023 klo 14.00—15.09

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 15.09.

Puhetta johti puhemies Petteri Orpo (14.00—15.09).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 20.4.2023 antanut hallituksen esityksen HE 2/2023 vp, joka otetaan lähetekeskusteluun tässä istunnossa.

2.2. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran toimintakertomus vuodelta 2022, Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2022 ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2022 (K 4, 12, 13/2023 vp).

3. Hallituksen esitys eduskunnalle luonnonsuojelulain 67 §:n 1 momentin ja 137 §:n 1 momentin muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 1/2023 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Petteri Orpo: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, edustaja Nikkanen.

Pöytäkirja PTK 4/2023 vp

Keskustelu

14.02 **Saku Nikkanen sd:** Arvoisa herra puhemies! Nyt käsiteltävän luonnonsuojelulain, voisi kai sanoa, teknisluontoisen korjauksen yhteydessä on hyvä muistuttaa eduskuntaa ja eduskuntaryhmiä näin hallitusneuvottelujen kynnyksellä, että ovat siellä hallitusohjelmaa tekemässä sitten mitkä ryhmät tahansa, niin emme voi unohtaa luonnonsuojelun merkitystä ja tarvetta tämän päivän Suomessa. Luonnon monimuotoisuuden turvaamisen ja luontokadon sekä ilmastonmuutoksen torjumisen tulee olla tulevassa hallitusohjelmassa painavasti mukana.

Esimerkiksi Itämeren suojelun ja sitä kautta vesistöjen suojelun tulee olla vahvasti läsnä niin kirjauksina kuin taloudellisinakin panostuksina. Monien asiantuntijoiden mukaan Saaristomeren suojelussa olemme jo pahasti myöhässä, mutta siitä huolimatta meidän tulee tehdä kaikkemme tilanteen korjaamiseksi. Kirkkaista lähteistä soljuvat purot muuttuvat matkalla mereen ravinnerikkaaksi kuraveliksi, joka mereen saapuessaan pahentaa tilannetta entisestään. Matkan varrella on monta kohta, joissa voimme tehdä ja meidän tulee tehdä enemmän, jotta tilanne saadaan korjatuksi. Näihin toimiin tulee ennen kaikkea kannustaa ja tukea maanomistajia ja kuntia, jotta saadaan lisää suojavyöhykkeitä, kipsiä pelloille, puhdistamoiden ylijuuksutukset tukittua ja lumien kaadot mereen estettyä.

Arvoisa puhemies! Kohtapuolin voimaan astuva luonnonsuojelulaki on hyvä askel oikeaan suuntaan. Enemmän luontomme hyväksi voidaan tehdä myös rohkealla hallitusohjelmalla. Se on kenties arvokkain perintömme tuleville sukupolvillemme.

Kannatan esityksen mukaisia pikaisia korjauksia. [Ben Zyskowicz: Hieno puhe! — Oikealta: Rohkea mies!]

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Elomaa.

14.04 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys, jossa tehdään kaksi teknistä korjausta viime vuoden lopulla hyväksyttyyn luonnonsuojelulakiin. Luonnosta huolta pitäminen on kaikille tärkeää: jokaiselle kansalaiselle, jokaiselle puolueelle. Sehän on ihan itsestään selvä asia. Aikaisemmin eduskunta hyväksyi tämän luonnonsuojelulain ohessa useita lausumia, jotka tulevan hallituksen on hyvä huomioida — ja tehdä luonnonsuojelulakiin edelleen tarvittavia muutoksia. Nostan tässä esille yhden niistä.

Valkoposkihanhet ovat tuottaneet paljon harmia esimerkiksi maanviljelijöille, joiden pelloilla hanhet aiheuttavat mittavia vahinkoja. Myös kaupunkien puistoalueilla hanhien jätöksistä on paljon harmia. Valkoposkihanhia saa ampua poikkeusluvalla, mutta nykyisellään laki ei mahdollista ammutun hanhen haltuunottoa ja asiallista hyötykäyttöä. Tällainen toiminta ei ole maalaisjärjen mukaista.

Toivon, että tuleva hallitus, kokoonpanosta riippumatta, valmistelee eduskunnan hyväksymän lausuman mukaisen esityksen luonnonsuojelulain muuttamisesta siten, että ammutun hanhen talteenotto ja hyötykäyttö olisivat mahdollisia. Tämä on tämmöinen yksi, vähän pienempi asia tässä luonnonsuojeluasiassa, mutta kuitenkin tärkeä huomioida. — Kiitos.

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Junnila.

Pöytäkirja PTK 4/2023 vp

14.06 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Tässähän on toimitusministeristö tuonut tähän näitä teknisluonteisia muutoksia, ja kuulemani mukaan ne eivät edes tule tähän jämään vaan vielä tarvitaan uusi kierros.

Tämä laki, mihin tämä perustuu, on siitä poikkeuksellinen, että siinä opposition toimesta saatiin näitä lausumia läpi ja sitten se oli vihervasemmisto, joka jätti tästä vastalauseen — eli hyvin erikoinen tilanne.

Mutta muistuttaisin siitä, että riistalajien elinvoimaisuus on valiokunnankin näkemyksen perusteella hyvin tärkeää ja ylipäänsä metsästyslain lähtökohta. Ja todellakin, edelleen viitaten tähän lausumaan, mihin edustaja Elomaakin viittasi, siinähan valkoposkikihanhia ei voinut aikaisemmin hyödyntää. Niitähan voi metsästää ylipäänsä vain poikkeusluvilla. Tästä olisi hyvä saada ylipäätään käytännöt samanlaisiksi kaikkien ely-keskusten alueella. Tällä hetkellä näin ei ole. Mutta joka tapauksessa on tärkeää, että tästä tulee pysyväisluontoinen tapa, että voimme myös hyödyntää valkoposkikihanhien lihaa siinä tilanteessa, että näitä pystytään metsästämään. Uskoisin, että näin vapun lähestyessä monet myös haluaisivat laittaa vaikkapa sopat tulille tai lihaa grilliin niiltä osin kuin poikkeuslupia näiden lintujen metsästämiseen on saatu. Kuten tiedämme, nämä linnuthan ovat hyvin voimakkaasti lisääntyneet ja aiheuttaneet erilaisia ongelmia ympäri maata. [Ben Zyskowiec: Tämähän on tunnettu vappuherkku! — Naurua]

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Autto.

14.08 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan myös tämä hanhenpyyntikeskustelu on varmasti tärkeä osa. Tähän luonnonsuojelulakiin liittyy monia tärkeitä näkökulmia, ja tosiaan tällä hallituksen esityksellä on nyt tarkoitus ehtiä korjaamaan vielä tätä voimaan tulevaa lakia ennen kuin laki on siis tulossa voimaan 1. päivänä tämän vuoden kesäkuuta.

Tämän uuden lain voimalla on suunniteltu Suomeen perustettavan huomattavan paljon erilaisia luonnonsuojelualueita, ja lähtökohtaisesti voi varmaan ajatella, että aivan hyvä näin. Luonto on tietysti aivan keskeinen voimavara meille suomalaisille: toisaalta niin suomalaisten sielunmaisema, josta me olemme kotoisin, kuin sitten kestävästi käytettynä myöskin kaikkien elinkeinojemme keskeinen perusta.

Mutta tosiaan tässä suojelussakin on, arvoisa puhemies, tärkeää olla sellainen tasapaino, että suojelua tehdään ennen kaikkea suojelullisin perustein eikä niinkään vain kategorisesti, puhumattakaan että ideologisesti. Ja näin ollen haluaisin tuoda myöskin tässä lähetekeskustelussa valiokunnan tietoon ja totta kai myöskin maan tulevalle hallitukselle tietoon — varmasti tulevan hallituksen keskeiset henkilötkin ovat täällä salissa juuri nyt paikalla —, että esimerkiksi Länsi-Lappiin on perusteilla 145 uutta suojelualueita, yli 70 000 hehtaaria pinta-alaltaan. Tämä asetusluonnos on ollut lausunnoilla eduskunnan ollessa vaalitauolla, ja keskeiset lausunnonantajat vastustavat tätä. Osalla näistä alueista toki on varmasti sinänsä myös paikallinen sosiaalinen hyväksyntä, mutta osalla sitä ei missään nimessä ole. Ja tässä mielessä on tärkeää, kun luonnonsuojelu on tärkeää, että sitä aina tehtäisiin tavalla, joka nauttii sitten myöskin paikallisten ihmisten luottamusta, ja näillä uusilla perustettavilla alueilla on tällainen sosiaalinen hyväksyttävyys olemassa.

Tässä mielessä toivon, että kaikki vastuulliset tahot nyt kiinnittävät aivan erityistä huomiota näihin 145 alueeseen erityisesti siltä osin, että näillä alueilla on myös muuta tärkeää elinkeinopotentiaalia, joka on aivan keskeisesti mahdollistamassa vaikkapa sitä, että Suo-

Pöytäkirja PTK 4/2023 vp

mi on tulevaisuudessa vauras yhteiskunta — tänne tulee investointeja, täällä on työpaikkoja, hyvinvointia ja toimeentuloa aivan joka puolella maata — mutta että meillä on myös käytössämme raaka-aineita, joilla pystymme esimerkiksi vastaamaan vihreän siirtymän vaatimiin asioihin tai vaikkapa tukemaan ei vain Suomen vaan koko Euroopankin strategista autonomiaa suhteessa esimerkiksi Kiinaan ja Kiinasta tuleviin luonnonvaroihin.

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Räsänen, Joona.

14.12 Joona Räsänen sd: Arvoisa... [Mikrofoni on kiinni] Näin, arvoisa puhemies! Tässä vanhakin oppii uusia taitoja. Alkaa konkretisoitua se, että tietyllä tapaa niistä perehdytyksistä olisi ehkä jotain hyötyä. [Naurua]

Arvoisa puhemies! Todella tässä esityksessähän kyseessä ovat nämä teknisluonteiset muutokset, joilla taataan se, että jo nykyisen lainsäädännön pohjalta suojellut alueet pysyvät suojeltuina myös uuden lain voimaan tullessa. Tämän työn osaltahan ympäristövaliokunta tätä asiaa jo ensi viikolla käsittelee, ja toivon mukaan kohtuullisen nopealla aikataululla myös mietintö on tässä salissa sitten uudelleen käsittelyssä. Tämä antaa hyvän esimerkin siitä, että kun lainsäädäntöä tehdään ja jos jonkunäköisiä puutteita huomataan, niin niitä pystytään myös nopealla aikataululla korjaamaan, ja näin on hyvä.

Arvoisa puhemies! Oikeastaan pyysin puheenvuoron sen takia, että olisin kehunut tässä edustaja Nikkasan pitämää puheenvuoroa ja sitä huomiota, jonka edustaja Nikkanen teki siitä, että luontohan on se kallein perintö, jonka me myös tuleville sukupolville annamme ja jätämme. Sen osalta yhdyin kyllä siihen toiveeseen, että olivat ne mitkä tahansa puolueet, jotka sitten tulevan hallituksen muodostavat, hallitus hyvin korkealle prioriteettilistalla asettaisi myös niin ilmastoon kuin luontoon liittyvät kysymykset ja pitäisi huolta siitä, että myös luonnonsuojelussa ja luonnon monimuotoisuudessa mentäisiin eteenpäin. Vaikka nyt tässä tunnusteluvaiheessa tunnustelija itse ei ryhmiltä sitoutumista näihin asioihin tiivannutkaan tai vaatinutkaan, olisi kyllä hyvä, että tämä sali vahvan viestin siitä lähettäisi, että myös näihin asioihin koko eduskunta sitoutuisi. [Sheikki Laakso: Luonto on itsestään selvyyttä kaikille!]

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Perholehto.

14.13 Pinja Perholehto sd: Arvoisa puhemies! Tämä luonnonsuojelulain uudistus on valtavan tärkeä, sillä uusi luonnonsuojelulaki teknisistä puutteistaan huolimatta antaa välineitä jo heikentyneen ja uhanalaisen luonnon suojelemiseen. Täytyy siis sanoa, että tämä Marinin hallituksen uudistus tekee Suomen lainsäädännöstä edistysellisemmän, mutta se on yhä edelleen puutteellinen. Tämänvuotisen ilmastobarometrin mukaan 64 prosenttia vastaajista vaatii Suomen päättäjiltä ja poliitikoilta yhä enemmän toimia luontokadon pysäyttämiseksi ja luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi, ja sen takia se on hyvin painava viesti seuraavalle hallitukselle — olivatpa mitkä tahansa puolueet siellä mukana — että luonto ja sen suojeleminen otetaan tosissaan.

Toinen viesti seuraavalle hallitukselle lienee minulta henkilökohtaisesti ehkä ainakin se, että siinä, missä ilmastolaki on turvannut sen, että me aidosti tavoittelemme täällä Suomessa hiilineutraaliutta, me tarvitsemme tulevaisuudessa myös luontolain, joka vastaavalla tavalla tuo yhä tarkemmat lainsäädännölliset rajat sille, millä tavalla me ainutkertaista suomalaista luontoa täällä suojelemme.

Pöytäkirja PTK 4/2023 vp

Arvoisa puhemies! Luonnon monimuotoisuuden väheneminen on yhtä kohtalokas ongelma kuin ilmastonmuutos, ja sen vuoksi meidän kaikkien täällä salissa täytyy myös juridisesta näkökulmasta pitää sitä vähintäänkin yhtä tärkeänä asiana, joka ratkaista. Siksi tämä luontolain säätäminen on yhtenä keskeisenä viestinä seuraavalle hallitukselle, ja ajatelen niin, että se paitsi tukisi nyt käsiteltävää luonnonsuojelulain uudistusta myös toisi tarvittavaa ryhtiliikettä siihen, millä tavalla me luontoa täällä Suomessa arvostamme.

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Suhonen.

14.15 Timo Suhonen sd: Arvoisa herra puhemies! Olemme saaneet ensi töiksemme tänne saliin luonnonsuojelulain korjaussarjan. Se on tärkeää, että kesäkuun alussa voimaan tuleva uusi luonnonsuojelulaki kattaisi myös jo kolme olemassa olevaa luonnonsuojelualuetta. Sydämeni sykkii erityisesti Ruunaalle, yhdelle nyt kohteena olevista alueista. Näin Olkiluodon historiallisen juhlatiikon jälkeen ei ole lainkaan turhaa puhua luonnonsuojelusta — aivan kuten tässä salissa puhuttiin keväällä 21 vuotta sitten, kun tehtiin Olkiluoto kolmosen periaatepäätöstä.

Kahlitsemattomat virtavedet, hyvä vesien laatu ja kalojen kutureittien palauttaminen ovat Suomen luonnon suuria arvoja. Pienten, energian hintaan lähes vaikutuksettomien vesivoimaloiden ja virtavesien palauttamisoperaatiot ovat toimia, joita me kaikki täällä salissa voimme varauksetta kannattaa. Oli avarakatseista, että Ruunaata ei aikoinaan valjastettu sähköntuotantoon.

Arvoisa puhemies! Ruunaan retkeilyalue on Metsähallituksen suosituin retkeilykohde. Sen luontoarvot ovat mittavat, puhumattakaan sen tarjoamasta virkistyksestä sekä kalastuskohteista, joilla on merkitystä myös matkailuelinkeinolle. Kuten usein sanottu, tekeväle sattuu. Hyvä, että nyt otetaan kiinni lipsahdukset eikä jouduta laajempiin toimiin näiden alueiden suojelustatuksen turvaamiseksi ja tunnustamiseksi.

Onpa uuden hallituksen laatu millainen tahansa, toivon hartaasti, että siellä on luonnonsuojelijoita, jotka pitävät huolta virtavesistä ja kutureittien ennallistamisesta.

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Koskela, Minja.

14.17 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Ensimmäisen kauden kansanedustajana olen saanut seurata eduskunnan ulkopuolelta uuden luonnonsuojelulain etenemistä, ja haluaisin tässä kiittää aiempaa eduskuntaa ja hallitusta siitä, että luonnonsuojelulaki vihdoinkin uudistettiin. Aiempi laki on vuodelta 1997, ja sen jälkeen meille on kertynyt valtava määrä asiantuntijatietoa luonnon monimuotoisuudesta ja luontokadon sekä ilmastonmuutoksen hillinnän välttämättömyydestä. Asiantuntijoita käy kiittäminen myös siitä, että meillä on olemassa keinovalikoima niistä konkreettisista toimista, joilla ilmastonmuutoksen hillintään ja luontokadon pysäyttämiseen voidaan aidosti puuttua. On siis korkea aika edistää luonnonsuojelua ja kiristää luonnonsuojelun kriteereitä, ja on hyvä, että niin on nyt tehty, mistä tänään täydennettävä, viime hallituskaudella hyväksytty luonnonsuojelulaki on konkreettinen osoitus.

Luonnonsuojelualueet, joita tänään käsiteltävällä hallituksen esityksellä pysytetään voimassa, ovat keskeinen instrumentti toteuttaa luonnon suojelemista. Meidän on säänneltävä ihmisen luonnolle haitallista toimintaa, kuten teollisuutta ja rakentamista, haittojen vähentämiseksi ja kompensoimiseksi. Lisäksi meidän on rajoitettava ihmistoimintaa riittävällä

Pöytäkirja PTK 4/2023 vp

maa- ja vesialueiden suojelupinta-alalla. YK:n biodiversiteettisopimuksen, EU:n biodiversiteettistrategian ja Luontopaneelin mukaan kokonaissuojelutarve on noin 30 prosenttia, tiukkaa suojelua tulee olla 10 prosenttia ja tietyt luontotyypit on suojeltava joka tapauksessa kaikki. Luonnolle on annettava riittävästi tilaa olla, koska luonnolla on arvo sinänsä.

Arvoisa puhemies! On kuitenkin niin, että ilmastonmuutos ja luontokato eivät odota neuvottelutuloksia. Ne ovat sidoksissa ainoastaan niihin konkreettisiin toimiin, joita joko tehdään tai jätetään tekemättä. Luonnonsuojelulaki varmistaa muun muassa sen, että tiukasti suojeltujen luontotyyppien suojelua vahvistetaan ja malminetsintä kansallis- ja luonnonsuojelualueissa kielletään, mutta meidän on sitouduttava tekemään työtä laajasti ja monialaisesti myös luonnonsuojelulain määrittämän minimin yli. Toisin sanoen nyt kesäkuussa voimaan tuleva luonnonsuojelulaki tulee vahvistamaan luonnon monimuotoisuuden vaalimista, mutta yksin se ei riitä.

Tulevan hallituksen ja juuri työnsä aloittaneen eduskunnan tärkein tehtävä tulevalla kaudella onkin varmistaa, että planeetta säilyy elinkelpoisena tuleville sukupolville. Jos kysymme lapsiltamme ja lapsenlapsiltamme, niin tämä ei todellakaan ole kohtuuton vaatimus. On meidän tehtävämme vaalia luonnon monimuotoisuutta sekä hillitä ilmastonmuutosta. Se edellyttää muun muassa sitä, että taloutta hoidetaan vastuullisesti niin, että ilmastonmuutos ja luontokato asettavat reunaehdot talouskasvulle eikä päinvastoin. Sen me olemme velkaa tuleville sukupolville. — Kiitos. [Timo Furuholm: Hyvä, Minja!]

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Pitko.

14.20 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Haluan itsekkin yhtyä niihin kiitoksiin, mitä luonnonsuojelulaista on sanottu tässä salissa. Vaikka sinänsä tämä esitys onkin vain tekninen korjaus, se oli todella tärkeä uudistus viime kaudella suojaamaan kaikista uhanalaisista luontoa ja pyrkimys estää myös luonnon tilan heikentyminen.

Ehkä toivoisin, että nyt tuleva hallitus myös jatkaisi tätä työtä. Erityisesti ekologinen kompensatio, joka tähän esitykseen sisällytettiin viime kaudella, tulisi muuttaa velvoittavaksi kaikille toimijoille. Sehän olisi erittäin tehokas keino näin markkinaehtoisesti ohjata toimijoita välttämään luonnon heikentämistä mutta myös löytämään tehokkaita keinoja kompensoida sitä haittaa silloin, kun sitä on aivan välttämätöntä tehdä. Toivoisin, että tätä ajatusprosessia jatkettaisiin, mutta haluaisin nostaa tässä esille myös sen, mistä tänä päivänä on mediassakin keskusteltu, eli vapaaehtoisten luontokartoittajien työn tuolla valtion metsissä.

Tällainen vapaaehtoisten luontokartoittajien ryhmähän on löytänyt yhteensä 1 400 metsäkohdetta, joista löytyy uhanalaisia lajeja. Vaikka valtion Metsähallitus on pitkään sanonut, että tällaisia lajeja ei enää löytyisi valtion talousmetsistä, niin kuitenkin on aika vedentäytävästi osoitettu, että näin kuitenkin on. Jopa 60 000 hehtaaria valtion talousmetsissä on arvokasta metsäistä maata, joka kannattaisi suojella. Suomihan on sitoutunut näihin kansainvälisiin sopimuksiin luontokadon pysäyttämiseksi. Myös olemme tehneet itse sen päätöksen, että haluamme pysäyttää luontokadon, ja meillä on ihan suhteellisen tarkkaa tietoa myös esimerkiksi siitä, kuinka paljon hehtaareita meidän tulee suojella missäkin päin Suomea, jotta me voisimme päästä kohti tätä tavoitetta. Nämä luontokartoittajien osoittamat kohdat ovat ehkä noin kymmenesosa siitä metsäpinta-alasta, mitä meidän tulisi suojella, ja toivonkin, että ne menisivät todella nopeasti nyt suojeluun, kun tällainen loistava työ on

taustalle tehty eli löydetty näitä arvokkaita metsäkohteita valtion omilta talousmailta, mikä lienee suojelutoimista helpoin, kun aloitetaan niistä meidän omista maistamme.

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Hoskonen.

14.23 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Näin kauden ensimmäisenä puheenvuorona on hyvä, että puhutaan luonnonsuojelusta. Pidän hieman loukkaavana, että täällä yhtäkkiä nyt esitetään ajatusmaailma, että näistä ihmisistä, jotka tähän asti ovat maalla eläneet, metsiään hoitaneet, peltojaan hoitaneet ja perheet kasvattaneet, yhtäkkiä on tehty luonnon tuhoajia. Tämähän on törkeää. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] — No, kyllä te väitätte nyt, että luonto on tuhoutumassa. Se ei tuhoudu mihinkään muuhun kuin... [Krista Mikkosen välihuuto] — Vihreät ja arvoisa ministeri Mikkonen, kun te istutte hallituksen pöydän ääressä, niin miksi ihmeessä te ette oio sen ilmastoprofessori Ollikaisen vääriä lukuja? 15 miljoonaa tonnia on meille sälytetty liikaa päästöjä, jotka eivät pidä paikkaansa. Olemme käytännössä hiilineutraaleja. Näitte sen Nasan tutkimuksen [Leena Meri: Hiilinegatiivisia!] — niin, olemme hiilinegatiivisia — mutta jostain syystä julkinen sana ei tätä ole ottanut esille juuri mitenkään, ei Ylessä eikä missään muuallakaan. Se on vaiettu kuoliaaksi. Toinen asia: Petteri Taalas tästä on käyttänyt monia puheenvuoroja. Onko siitä kuulunut mitään? Ei kerta kaikkiaan mitään. Pidän hyvin loukkaavana, että te yhtäkkiä esitätte, että ne ihmiset ovat tuhonneet metsänsä. He ovat oikeita työntekijöitä... [Krista Mikkosen välihuuto] — Te olette väittäneet, kun te väititte, että luonto on tuhoutumassa. Niinhän te olette monissa puheenvuoroissa sanoneet.

Viime aikoina, nyt tänä päivänä vai oliko eilispäivänä, on ollut uutisissa iso uutinen, että Suomeen tänne pääkaupunkiseudulle ajetaan jätettä Italiasta poltettavaksi. Eipä ole vihreistä kuulunut yhtään kannanottoa siitä, että tämä on luonnon tuhoamista, kun tänne kaikki myrkyt ajetaan ja ne poltetaan energiaksi. Eihän tässä hommassa ole pienintä järjen hiventä.

Sitten kolmas asia on se, että kun ilmastopolitiikkaa nyt tehdään, niin on kaksi järjetöntä tekotapaa. Toinen on ennallistaminen, jolla tuhotaan metsien kasvu elikkä tuhotaan hiilinielu. Metsä hakataan sellaiseen kuntoon, että jos minä metsänomistajana tekisin sellaisen hakkuun, niin se saisi loppunäytöksen käräjäoikeudessa metsän hävittämisenä. Mutta kun ministeri Mikkonen siitä puhuu, niin se on sankariteko, loistava teko. [Leena Meri: Juuri näin!] Mitä te oikein meinaatte tehdä? Kuinka monta kymmentä tuhatta työtöntä lisää ja Suomen vientiteollisuuden alasajoa? Sitäkö te haluatte? [Leena Meri: Kivikaudelle halutaan!] Koettakaa nyt, hyvät ihmiset, miettiä. Meille on kymmenen miljardia velkaa tullut vuositason lisää, ja lisää tulee koko ajan, ellei ruveta oikeisiin toimenpiteisiin.

Toivonkin, arvoisa puhemies, että näissä puheissa palattaisiin realismiin. Markku Ollikaisen sadut ovat satuja. Hän on ottanut satusedän roolin, ja me hiljaa kuuntelemme.

Lopuksi, arvoisa puhemies, vielä se, että toinen hulluus tässä meidän ilmastohumpassa on se, että kun soita ennallistetaan, se nähdään ratkaisuna. Hiilinielu toimii, kun suolla kasvaa puu, vaan te kun pistätte metsät matalaksi ja laskette sinne suon, niin, arvoisa ministeri Mikkonen, te yliopistotutkimuksen tehneenä ihmisenä tiedätte, että siitä suosta tulee sen jälkeen metaanipumppu. Ja metaani on 40 kertaa pahempi kasvihuonekaasu kuin hiilidioksidi. Mutta te puhutte aivan läpiä päähänne ettekä ollenkaan huomioi, mitä on luonnontieteellinen totuus. Olen monta kertaa kysynyt teiltä, oletteko te ollenkaan lukeneet luonnontiedettä vai oletteko lintsanneet biologian tunneilta. Totuus ei muutu sillä, että täällä kym-

Pöytäkirja PTK 4/2023 vp

menen puhujaa peräkkäin puhuu, että metsät on pistettävä suojeluun. Siinä ei ole kyllä mitään järkeä, arvoisa puhemies.

Puhemies Petteri Orpo: Tähän vastauspuheenvuoro, ministeri Mikkonen.

14.26 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan tämä käsittelyssä oleva kohtahan... [Eduskunnasta: Mikrofoni!] — Onko minun mikkini päällä? [Eduskunnasta: On!] — On. — ...koskee tätä luonnonsuojelulakia, jota viime hallituskausi uudisti, ja niin kuin tässä on tullut, on tärkeää, että se uudistettiin. Me tiedämme kaikki, että luontokato kiihtyy. Meillä Suomessa mutta myös globaalisti uhanalaisia lajeja on koko ajan enemmän ja koko ajan lajeja ja kokonaisia luontotyyppejä katoaa. Siksi on tärkeää, että me Suomessa itse kannamme vastuun siitä, että me hoidamme meidän luontoamme niin, että me varmistamme sen monimuotoisuuden ja elinkelpoisuuden.

On tärkeää, kun teemme päätöksiä, kun tuleva hallitus ryhtyy tekemään niin ilmasto- kuin luontopolitiikkaa, että se perustuu tieteeseen, ja onneksi meillä on hyvät niin Ilmasto-paneeli ja Luontopaneeli kuin uusi Biotalouspaneeli, jotka nimenomaan tieteelliseen työhön perustuen pystyvät antamaan poliittisia neuvoja ja suosituksia kullekin istuvalle hallitukselle. Toivon todella, että tätä tiedeyhteisön apua hyödynnetään ja politiikka, mitä tässä talossa tehdään, ja lainsäädäntö, mitä tässä talossa tehdään, pohjautuvat tieteelliselle työlle.

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Tynkkynen, Sebastian.

14.27 Sebastian Tynkkynen ps: Kunnioitettu herra puhemies! Olen viime kaudella tykännyt ihan valtavan paljon edustaja Hoskosen puheenvuoroista, mutta nyt täytyy sanoa, että hän on edelleen parantanut juoksuaan, ikään kuin olisi täysin päästetty irti. Kiitoksia teille loistavasta puheenvuorosta.

Kiinnitin huomiota erityisesti edustaja Koskelan, Minja, puheenvuoroon. Oli mielenkiintoista, mikä oli teidän ensimmäisen puheenvuoronne sisältö eduskunnassa: lähdettiin hyökkäämään suoraan teollisuutta vastaan. Ja tämä, mitä mainitsitte, että olisitte valmiita asettamaan tiukennuksia teollisuutta ja asumisen rakentamista kohtaan: Jotenkin, jos katsoo tätä viime vaalien tulosta, mitä kävi vasemmistoliitolle, en uskoisi, että te todennäköisenä tulevana vasemmistoliiton puheenjohtajana ensimmäisessä puheenvuorossanne lähtisitte hyökkäämään teollisuutta vastaan. Olen tottunut, että yleensä siltä laidalta on nimenomaan haluttu puolustaa suomalaista teollisuutta eikä asettaa lisää tiukennuksia, mutta nyt kyllä näyttää siltä, että vasemmisto on kuoriutumassa uudelleen aivan uudenlaiseen asentoon, ja ehkä haistan jotain intersektionaalista feminismiä ja muuta, mitä vasemmisto tällä kaudella tulee ehkä tarjoilemaan. Haluaisin kysyä teiltä, edustaja Koskela, Minja: minkälaisia nämä tiukennukset teollisuutta ja asumisen rakentamista kohtaan tarkalleen ottaen ovat, mistä puhuitte? Melkoinen puheenvuoro. — Kiitos. [Leena Meri: Hyvä, Tynkkynen!]

Puhemies Petteri Orpo: Olen antanut tässä niin sanotusti hieman löysää, mutta toivoisin, että pidättäytyttäisiin käsiteltävänä olevassa asiassa. [Leena Meri: Nythän tämä vasta meni mielenkiintoiseksi!]

Seuraava puheenvuoro, edustaja Mäenpää.

Pöytäkirja PTK 4/2023 vp

14.29 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Hyvä, että meillä on luonnonsuojelulaki, ja hyvä, että siihen tehdään ihan fiksuja juttuja. Mutta pitäisikö meillä olla myös teollisuudensuojelulaki? [Hannu Hoskonen: Työpaikkojensuojelulaki!] — Työpaikkojensuojelulaki. — Aivan kuten edustaja Hoskonen äsken puhui, ja piti erittäin hyvän puheenvuoron, tämä on ihan käsittämätöntä, mitä tässä maassa tapahtuu luonnonsuojelun ympärillä.

Meillä on turve ollut semmoinen asia, mikä on julistettu vähän niin kuin ikäväksi asiaksi. Edellisen hallituksen toimesta sitä pahennettiin, ja sitä on mediassa pompoteltu useita kausia, että se on aivan kauheata. Nyt kuitenkin, kun luemme uutisia, voimme lukea, että 40 000 rekkakuormaa on puuta kadonnut. Se on semmoinen asia, että jos meidän puita joudutaan hakkaamaan sen takia, että saadaan lämpöä tänne kansalaisille, niin tässä ei ole mitään järkeä. Täältä katoaa teollisuus. Tämä on Hoskoselle varmaan hyvin tuttu asia, ja hän mielestäni puhui samasta asiasta äsken.

Samalla kun täällä vannotaan luonnonsuojelun ja luontokadon ja metsäkadon nimissä, on erikoisia kuvioita tapahtumassa Euroopan unionissa, kun siellä halutaan kieltää niiden nauttilojen tuottaman maidon tai lihan myynti, jotka on rakennettu metsään tai joita ehkä tulevaisuudessa laajennetaan metsään. Siis tämä on ihan käsittämätöntä, ja nämä ovat semmoisia asioita, jotka nyt liittyvät tähän luonnonsuojelulakiin. Elikkä navetta, joka aiheuttaa metsäkatoa, kun sen alta kaadetaan puita pois, on niin kuin elinkelvoton tuotantotila sen jälkeen. Tämä on semmoinen asia, mikä pitää mielestäni hallitusohjelmassa jo ennalta sopia ja ilmoittaa valtion kantana, että tällainen ei tule mahdolliseksi.

Sitten edustaja Hoskonen mainitsi, että Italiasta tuodaan roskia Suomeen. Tämä on ihan käsittämätöntä, niin kuin Hoskonen sanoi, että siitä eivät ole vihreät puhuneet yhtään mitään. Ajatelkaa, paljonko menee polttoainetta, kun tuodaan laivoilla niitä roskia tänne poltettavaksi. Me ei tiedetä yhtään, mitä myrkyjä niissä on, ja täällä me poltetaan ne tähän meidän kansalaisten ympärille. Tämä on aivan järjetöntä, ja tämä johtuu vain siitä, että meillä on turpeennostosta tehty kannattamatonta. Turve pitää ottaa takaisin tähän palettiin, ja toivon, että se on tulevassa hallitusohjelmassa ihan päivänselvää. Se pelastaa meidän teollisuuden, ja se pelastaa meidän lämmön- ja energiantuotannon.

Nämä ovat semmoiset asiat, jotka mielestäni pitää kiveen hakata hallitusohjelmaneuvoittelussa, niin että ei enää kurjisteta meidän omaa kansaa energian hinnalla ja ei kurjisteta teollisuutta sillä, että puuta poltetaan. Jos meillä on puuta liian vähän jo nyt ja olette huolissanne metsäkadosta, niin kuitenkin tuulimyllyjen alta niitä saa surutta hakata ja siirtolinjojen alta niitä saa surutta hakata, mutta ei maatalouden, naudanlihantuotannon alta.

Nämä ovat semmoisia asioita, jotka toivon, että ennalta lyödään lukkoon. — Kiitoksia.

Puhemies Petteri Orpo: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.34.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 15.00.

Puhemies Petteri Orpo: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Seuraava puheenvuoro, edustaja Junnila, poissa. — Edustaja Kalmari.

Pöytäkirja PTK 4/2023 vp

15.00 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Harmi, että edustaja Junnila ei ole paikalla, sillä juuri hänen puheenvuoronsa jälkeen ajattelin, että otanpa puheenvuoron ja kerron siitä, mitä kautta tuo luonnonsuojelulain muutos tuli. Nimittäin tiedän itse sen kirjoittajana, että se ei lähtenyt opposition kynästä vaan se lähti allekirjoittaneen kynästä.

Luonnonsuojelu on tärkeä asia, mutta meillä oli uhkana tulla viime kaudella tässä talossa läpi luonnonsuojelulaki, joka olisi mahdollistanut niin sanotun harmaan suojelun. Siinä olisi tehty luonnonsuojelua ilman rajauspäätösmenettelyä; ilman sitä, että suojelusta maksetaan asialliset korvaukset maanomistajalle; ilman sitä, että maanomistaja voisi valittaa suojelupäätöksestä.

Koska itse katsoin, että oli kuitenkin tärkeää viedä läpi tämä luonnonsuojelulaki, jossa oli paljon hyviä asioita, niin teimme vähän poikkeuksellisenkin toimen täällä eduskunnassa ja lakia muutettiin hyvin isosti tässä talossa. Ja toivon, että tulevaisuudessa, kun luonnonsuojelulakia tai muita tällaisia vastaavia maankäyttöön kohdistuvia lainsäädäntöjä tehdään, ymmärretään se, että Suomessa maaomaisuudella on omaisuudensuoja. Maanomistajaa on aina kuultava, maanomistajan omaisuuden yli ei voi kävellä.

Kyse on aivan samasta asiasta kuin jos vaikkapa joku omistaa kerrostalokolmion. Ei siellä laiteta yhtä kolmasosaa luonnonsuojeluun tai oteta pois käytöstä ja sanota, että koska tämä on vain osa sinun omaisuudestasi, niin emme maksa korvauksia siitä. On viisasta se, että luonnonsuojeluun sitoutetaan kaikki ihmiset, myös ne alueella olevat ihmiset. Ja toivon, että silloin ei tule sellaista vastakkainasettelua, jota luonnonsuojelussa helposti tapahtuu.

Meni lähes 20 vuotta, että Naturasta päästiin alueilla, maakunnissa yli. Se on vieläkin vähän kuin kirosana siellä minun tienoillani. Ja vaikka itse rakastan luontoa, rakastan luonnossa liikkumista, meillä on kotipitäjässä kansallispuisto, olen vaikuttanut paljon siihen, että saisimme tällaisia alueita lisää, niin toivon, että se ei koskaan tapahdu kenenkään yksityisen omaisuuden kustannuksella. Ei voi olla niin, että toisten housuilla istutaan tuleen, vaan jos ja kun luonnonsuojelu on meille kaikille tärkeä asia, niin sitä tehdään yhteisillä varoilla.

Ja varoitan myöskin siitä asiasta, että emme lietso täällä talossa ihmisiä luulemaan, että Suomessa tilanne on erityisen huono. British Museum teki riippumattoman tutkimuksen viime talvena monimuotoisuuden tilasta Euroopassa, ja Suomi sai siinä 96 pistettä 100 pisteestä ja tuli tässä tutkimuksessa Euroopan toiseksi parhaaksi maaksi. Itse asiassa siellä otettiin paljon esimerkinomaisena sitä, miten Suomessa on toimittu. Meillä on pitkälti pärjätty sillä, että vapaaehtoisilla toimilla — Metso-ohjelmalla, Helmi-ohjelmalla, tämän-tyyppisillä — saadaan alueita suojeluun, ja sitten toki valtionmaita kartoittamalla, onko sieltä löydettävissä lisää.

Todellakin toivon, että luonnonsuojelusta ei maalata sellaisia uhkakuvia, jotka vääristävät ihmisten mieliä niin, että esimerkiksi meidän metsien käyttö jotenkin vaarantuisi. Tosiasiahan on se, että metsäkatoa syntyy silloin, jos metsällä ei ole arvoa esimerkiksi puunkäytössä tai jossakin muussa, jolloin se väistyy todella helposti muun maankäytön tieltä. Tämä on myös tutkittua tietoa.

Vielä ihan tähän loppuun, että Euroopan tiukasti suojelluista alueista, metsistä, Suomessa on yli puolet, niin että kyllä me oman leiviskämme olemme hoitaneet.

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Meri poissa. — Edustaja Viitala.

Pöytäkirja PTK 4/2023 vp

15.05 Juha Viitala sd: Arvoisa herra puhemies! Tässä luonnonsuojelulakeskustelussa on asetettu luonnonsuojelu ja teollisuus täysin vastakkain. Näkisin kuitenkin, että nämä asiat yhdessä ovat meille vahvuus tulevaisuudessa.

Suomessa on ympäristötekniikan osaamista. Vihreä teollisuus tuo mukanaan uusia investointeja sekä vientituotteita Suomelle. Tämän asian kanssa tulee olla hereillä ja kehityksen kärjessä. Suomalaisen vientituotteiden asiakkaat ovat tulevaisuudessa yhä tietoisempia siitä, millaisilla prosesseilla ja raaka-aineilla nämä tuotteet on valmistettu, joten toivon tämän viestin myös muille, jotka eivät ole nyt tässä kuuntelemassa, hallitusneuvotteluihin. — Kiitos.

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Peltonen.

15.06 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esityksen mukainen muutos on tosiaankin tekninen, kuten tässä keskustelussa on hyvin todettu, enkä tahdo siihen enempää kantaa ottaa. Esitys on oikein hyvä sellaisenaan, mutta pienen kannanoton tahdoin kuitenkin nyt keskustelun päätteeksi ottaa tähän käytyyn keskusteluun.

Tämä on ollut monella tapaa silmiä avaava täysistunto. Kun muutama asiakohta aiemmin käsitelimme ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvää tärkeää pykälää, arvonlisäverolain muutosta, niin tässä salissa vasemmalta oikealle vallitsi hyvin vahva yhteisymmärrys ja yhteishenkikin asian tiimoilta. Mutta kun tullaan tänne luonnon ja ympäristön kysymyksiin, jotka myöskin ovat hyvin tärkeitä, niin aika pian edettiin tässä salissa vastakkainasettelevaan ja vähän hyökkääväänkin keskusteluun. Toivoisin, että kun myöskin luonto ja ympäristö ovat meille hyvin tärkeitä teemoja ja aiheita, varmasti kaikille tässä salissa, niin pyrkisimme laajentamaan sitä keskustelun henkeä ja sävyä, joka meillä tässä maassa on ulko- ja turvallisuuspolitiikan kysymyksissä, myöskin tänne luonnon ja ympäristön asioiden käsittelyyn. Minusta silloin voisimme myöskin poliittisesti täällä eduskunnassa, tässä salissa, saavuttaa kestäviä ratkaisuja tuleville sukupolville ja tästä eteenpäin.

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Kalmari.

15.08 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Edelliset edustajat, olivatko ne edustajat Rantanen ja Viitala, yhdyn täysin teidän puheenvuoroihinne. Tällaista SDP:n politiikkaa kaipaamme tulevaisuudessa. Sellaisen politiikan kanssa olisi hyvä tehdä yhteistyötä — sellaisen politiikan, joka huomioi kestävyys kaikkien lohkot. Siihen kuuluu taloudellinen, sosiaalinen ja ympäristön kestävyys, kaikki yhdessä huomioiden.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta Hallituksen esitys HE 2/2023 vp

Pöytäkirja PTK 4/2023 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Petteri Orpo: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Saarikko.

Keskustelu

14.34 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Suomesta tuli Naton jäsen tiistaina 4. huhtikuuta. Suomi on ollut sotilaallisesti jo pitkään valmis Natoon. Jäsenyyden edellyttämiä muita muutoksia on valmisteltu viimeisen noin vuoden aikana tiiviisti. Me olimme hyvin lähellä Natoa, mutta nyt, kun jäsenyyspäätös selkiytyi, on tarvinnut tehdä paljon yksittäisiä, eri toimialoja koskevia valmisteluja. Jäsenyyden toteutumisen myötä, kun asiat ovat nyt selviä ja varmoja, muutosten toimeenpano ottaa uusia askeleita. Yksi sellainen osa-alue on verotus. Tämä Nato-jäsenyys edellyttää muutoksia myös meidän verotukseen.

Nyt käsittelyssä olevalla hallituksen esityksellä saatetaan kansallisesti voimaan EU:n arvonnäisäverodirektiivin Naton puolustustoimintaa koskevat säännökset. Esityksen tavoitteena on vapauttaa arvonnäisäverosta Naton puitteissa toteutettavaa puolustustoimintaa varten tehdyt tavaroiden ja palveluiden hankinnat sekä tavaroiden maahantuonnit. Tässä on siis kyseessä arvonnäisäverovapaus, ja se toteutuisi samassa laajuudessa kuin miten nyt jo tehdään EU:n puitteissa toteutettavassa puolustustoiminnassa.

Arvoisa puhemies! Konkreettisesti arvonnäisäverolain 129 c §:ää ehdotetaan nyt muutettavaksi siten, että Suomessa oleville Nato-valtioiden puolustusvoimille palautettaisiin tietty edellytyksin Suomesta ostettuihin tavaroihin ja palveluihin sisältyvä vero. Lisäksi arvonnäisäverolain 94 § muuttuisi siten, että Nato-valtioiden puolustusvoimien Suomessa tekemät maahantuonnit olisivat verottomia.

Mahdollisten verotulomenetysten arvioidaan tässä vaiheessa olevan vähäisiä. Toisaalta Suomi myös hyötyy arvonnäisäverovapaudesta osallistuessaan Naton yhteiseen puolustustoimintaan Suomen ulkopuolella.

Lakimuutoksen on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian, jähkä uusi eduskunta tämän esityksen ehtii käsittelemään.

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Räsänen, Joona.

14.36 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Varmasti edellisen eduskuntakauden keskeisimpiä päätöksiä, joita tässä salissa on tehty, oli tämä Suomen liittymisen Pohjois-Atlantin sopimuksen jäseneksi, jota kautta olemme nyt sitten jo, niin kuin ministeri Saarikko äsken totesi, Naton täysivaltainen jäsen. Erityisen hienoa tätä oli seurata tuolta eduskunnan ulkopuolelta, siis sitä yhtenäisyyttä, jolla tämä päätös Suomessa ja tässä talossa saatiin vietyä läpi.

No, nyt olemme juuri siinä pisteessä, niin kuin ministeri Saarikko äsken kuvasi, että lähdemme toimeenpanemaan sitten niitä muitakin asioita, joita tähän jäsenyyteen liittyy, ja nyt ensimmäisenä meillä täällä käsittelyssä on tämä arvonnäisäverolain muutos, jolla todel-

Pöytäkirja PTK 4/2023 vp

la nyt meidän arvonlisäverolainsäädäntöemme päivitetään siihen aikaan, kun olemme Naton täysivaltainen jäsenmaa. Tältä osin varmasti myös muita eteen tulee. Erityisen hienolta tämä tuntuu ehkä siitä syystä, että todella edellisellä kaudella kohtuullisen yksituumaisesti tässä talossa on kyetty tätä asiakokonaisuutta viemään eteenpäin, ja toivon mukaan säilyy tällainen samanlainen yhtenäisyys liittyen tähän laajaan kokonaisuuteen, kun puhutaan ulko- ja turvallisuuspolitiikasta ja sitten niistä toimeenpanoon tulevista asioista, joilla tämä Naton jäsenyys konkretisoidaan. Todella toivon, että tässä salissa jatkossakin tällainen vahva yhtenäisyys säilyy.

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Ovaska.

14.38 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä nyt vähitellen konkretisoitui se päätös, jonka edellinen eduskunta teki, ja hyvä niin. Mehän tietysti olemme ajatelleet, kun Natoon olemme päässeet, niitä oikeuksia, joita meille tulee, mutta yhtä lailla meille tulee myöskin velvollisuuksia sen myötä.

Tämä varsinainen esitys ja sen sisältö: On hyvin vaikea vielä arvioida, mitä tulonmenetyksiä tai vastaavasti hyötyjä se meille tuottaa, mutta tämä toisaalta kertoo siitä, että meillä pitää olla valmius eri ministeriöissä ja hallinnonaloilla varautua ja valmistautua Nato-jäsenyyden tuomiin muutoksiin. Ja siksi on tärkeää, että tuleva hallitus nyt ohjelmassaan kirjaa riittävät resurssit näille ministeriöille, koska ei puhuta vain ulko- ja turvallisuuspolitiikasta tai puolustuspolitiikasta. Puhutaan myöskin taloudesta ja kaupasta. Nato-jäsenyys tulee myös muuttamaan sitä liittolaissuhdetta, mikä meillä on Nato-jäsenmaiden kanssa, mutta ennen kaikkea myös Yhdysvaltojen kanssa, ja siinä meidän pitää olla askeleen edellä, kun me lähdemme miettimään, mitä Nato-jäsenmaa Suomi tulevaisuudessa on ja mitä hyötyjä jäsenyys voisi maallemme entistä enemmän tuoda.

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Savola.

14.39 Mikko Savola kesk: Arvoisa herra puhemies! Aivan kuten edustaja Ovaska totesi, tulee näitä muutoksia, ja tämä arvonlisäverolaki on yksi näistä muutoksista. Pelkästään puolustusministeriössä on noin 80 lakia tarkastelussa, ja näitä lakeja sitten tuleva hallitus tulee käsittelemään ja tuomaan meille eduskuntaan käsittelyyn.

Oikeastaan toivoisi sitä, että kun viime vaalikaudella hyvässä yhteishengessä Nato-jäsenyyshakemus päätettiin sisään laittaa — meillä oli vahva yksituumaisuus, toimimme parlamentaarisesti vahvasti — niin tällainen hyvä parlamentaarinen yhteistyö myös ulko- ja turvallisuuspolitiikan kysymyksissä voisi myöskin jatkua. Hallituksellahan on ollut, tällä vielä nykyisellä toimitusministeristöllä, niin sanottu Nato-koordinaatioryhmä, jossa — aivan kuten edustaja Ovaska viittasi — eri hallinnonalat ovat yhdessä katsoneet näitä muutostarpeita, joita tämä puolustusliiton jäsenyys meille tuo. Se on hyvä, että niitä on jo ennalta mietitty, ja se varmasti helpottaa myös tulevan hallituksen työskentelyä, kun eri hallinnonaloilla on näitä mietittyinä ja katsottuina. Joka tapauksessa useita muutoksia eduskuntaan tulee, ja niitä varmasti meillä tulee riittämään. Työntäyteinen neljä vuotta on edessä tämän ulko- ja turvallisuuspolitiikan ja puolustusliitto Naton jäsenyyshakemusten edessä.

Puhemies Petteri Orpo: Ja edustaja Junnila.

Pöytäkirja PTK 4/2023 vp

14.41 **Vilhelm Junnila ps:** Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä mainitaan tosiaankin myös tulonmenetykset. Selväähän on, että vaikka tämä ihan kiinteästi kuuluu tähän Nato-jäsenyyteen ja tämä arvonlisäverolaki on muutettava, niin se aiheuttaa jossain määrin myös tulonmenetyksiä, myös suomalaiselle puolustusteollisuudelle ja sitten myös ihan suoraan valtionhallintoon liittyen. Tämä vapautus voisi siis aiheuttaa kasvavia verotuoton menetyksiä Naton puitteissa toteutettavan puolustustoiminnan määrän kasvaessa. Varmasti näin alkuvaiheessa on hyvin vaikea arvioida tämäntyyllisiä tulonmenetyksiä. Kysymys kuuluukin: osaako toimitusministeristö arvioida sekä sitä, mitä tämä pitkällä aikavälillä voisi tarkoittaa kotimaiselle puolustusteollisuudelle, että sen merkitystä myös valtiontaloudelle?

Puhemies Petteri Orpo: Haluaako ministeri vielä kommentoida? — Ministeri Saarikko.

14.42 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko:** Joo, arvoisa puhemies, tähän edustaja Junnilan suoraan kysymykseen: Hallituksen esityksessä, kuten näissä aina, arvioidaan esityksen vaikutuksia myös taloudellisesti ja hallinnollisesti ja käydään läpi myös lausuntopalautteet. Totean tämän jo omassa esittelypuheenvuorossani esiin nostamani epävarmuuden: me olemme nyt monin tavoin uudessa tilanteessa, ja siksi tulonmenetyksiä on vaikea arvioida. Se on myös virkakunnan virkavastuulla tehty arvio. Vapautus voisi aiheuttaa myöskin kasvavia verotuoton menetyksiä eli ikään kuin miinusmerkkisyyttä, koska Naton puitteissa toteutettavaa puolustustoimintaa todennäköisesti lisätään. Se voisi johtua esimerkiksi Suomessa tapahtuvan, Naton puitteissa tehtävän harjoitustoiminnan määrän kasvusta tai Suomessa mahdollisesti olevista Natoon kuuluvien toisten valtioiden joukoista. Mutta tässä vaiheessa mahdollisten tulonmenetysten kaikkineen arvioidaan olevan vähäisiä.

Ja sitten se toinen puoli: Vastaavasti voi tulla hyötyä vapautuksista toisaalla, kun Suomi Naton puitteissa osallistuu Suomen ulkopuolella yhteiseen puolustustoimintaan. Samanlainen verotusratkaisu on sitten Suomelle hyödyksi silloin, kun me taas toimimme jonkun toisen valtion alueella.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

5. Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus eduskunnan tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2022

Kertomus K 7/2023 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Petteri Orpo: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Pöytäkirja PTK 4/2023 vp

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 6. ja 7. asiasta. — Keskustelu, edustaja Niemi. Hän esittelee nämä kolme kappaletta kertomuksia tilintarkastajien puheenjohtajana.

Keskustelu

14.44 **Veijo Niemi ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Eduskunnan tilintarkastajien puheenjohtajana esittelen nyt lyhyesti niiden kolmen toimijan kertomukset, joiden tilintarkastuskertomukset luovutettiin eduskunnan puhemiehelle 3. maaliskuuta. Ne olivat Ulkopoliittisen instituutin, UPI:n, Valtiontalouden tarkastusviraston, VTV:n, ja eduskunnan. Näiden toimijoiden tilintarkastuskertomuksia tarkastelemme yksityiskohtaisemmin tulevana kuukausina.

Avoimen tilintarkastuksen merkitys ja läpinäkyvyys nousivat voimakkaasti mediajulkisuuteen viime vuonna Valtiontalouden tarkastusviraston, VTV:n, tapahtumien kautta, jolle viime vuonna suoritettiin myös ylimääräinen tilintarkastus. Kohu asian ympärillä paisui hyvin suureksi, mutta samalla se korosti koko kansalle tilintarkastustyön ja sen läpinäkyvyyden merkitystä. Myös näillä esittelemilläni kolmen toimijan tilintarkastuksella suojellemme viime kädessä veronmaksajia valvomalla julkisten varojen käyttöä. Vuosien 2020—2023 eduskunnan tilintarkastajien kokouksessa 2.2.2023 UPI:n, VTV:n ja eduskunnan tilintarkastusta katsottiin monesta suunnasta. Esitän tässä näiden kolmen tahon toiminta- ja vaikuttamispyrkimyksiä. Tulevana kuukausina tarkastelemme näitä tilintarkastuskertomuksia lähemmin.

Ulkopoliittinen instituutti kertoo vuoden 2022 tilinpäätös- ja toimintakertomuksessaan vaikuttavuudestaan. Ulkopoliittisen instituutin tehtävänä on tuottaa riippumatonta, kansainväliset mitat täyttävää tieteellistä asiantuntemusta omalla tutkimusalallaan ja tarjota sitä yhtä hyvin suomalaisen poliittisen päätöksenteon ja julkisen keskustelun tarpeisiin kuin kansainvälisen tieteellisen tutkimuksen ja keskustelun tueksi. UPI:n toimintojen yhteiskunnallinen merkitys on eräs sen vaikuttavuuden keskeisistä mittapuista. UPIlla on myös asiantuntijuuteen liittyvä kansallinen tavoitteensa, erityisesti tutkimusaloilla, jotka ovat kansallisesti tärkeitä mutta joilla tutkijaresurssit ovat riittämättömiä.

UPI:n toimintakertomuksessa sanotaan, että Ulkopoliittisen instituutin tutkimus painotui vuonna 2022 sen ohjelmien painopisteiden mukaisesti EU:n ulkosuhteisiin, EU:n suuriin kehityslinjoihin, Venäjän ulkopoliittikkaan ja sisäiseen poliittiseen kehitykseen sekä globaalista valtapoliitikasta erityisesti Yhdysvaltojen ja Kiinan ulkopoliitiikan ja kansainvälisen roolin tutkimukseen. Tutkimusohjelmia yhdistävinä teemoina olivat erityisesti suurvaltasuhteet, Euroopan turvallisuuspolitiikan kysymykset, ilmasto- ja energiapolitiikka, huoltovarmuus, Suomen ulkopoliitiikka, geoeconomiset kysymykset sekä arktinen politiikka.

Vuoden 2019 syksyllä organisoitu laaja, ohjelmarajat ylittävä projekti Suomen ulkopoliitikasta sai lisää resursseja ja tutkijoita. Projekti on ollut käynnissä vuodesta 2008, mutta vuonna 2022 sitä on kehitetty ohjelmakokonaisuuden suuntaan. Syksyllä 2022 Suomen ulkopoliitiikan tutkimus nousi ohjelmakokonaisuudeksi, jonka piirissä on selkeä painotus lähialueiden turvallisuuteen sekä Naton merkitykseen.

Syksyllä 2022 instituutti käynnisti myös globaalin turvallisuuden tutkimuksen ohjelmaan kuuluvan, Kiinaan keskittyvän tutkimuskeskuksen. Keskusta vetää tutkimusprofessori. Tarkoituksena on täydentää kansallisestikin huomattavalla tavalla suurvaltatutkimus-

Pöytäkirja PTK 4/2023 vp

ta Suomessa ja tuoda Yhdysvallat-tutkimuksen lisäksi Kiina-tutkimus instituutin toiminnan keskiöön.

EU-tutkimusohjelmassa tutkittiin olosuhteiden painotuksen lisäksi erityisesti unionin suuria kehityslinjoja sekä unionin keskeisten jäsenmaiden EU-politiikkaa. EU:n strateginen rooli ja turvallisuuspolitiikan instrumentit sekä Ison-Britannian EU-eron jälkiseuraukset olivat tutkimuksen ja asiantuntijuuden keskiössä, samoin kuin EU:n toteuttama ilmastopolitiikka. Euroopan unionin Venäjä-politiikan tutkimus keskittyi erityisesti suurten EU-maiden politiikkaan sekä geoekonomisiin kysymyksiin, kuten sanktiopolitiikkaan. Sodan puhjettua sanktiokysymys on ankkuroitunut EU-maiden keskinäiseen solidaarisuuteen, jota tutkimusohjelmassa lähestyttiin laajalti. EU:n geoekonomista toimijuutta tarkastellut projekti tuki poikkiohjelmallista painopistealuetta.

Toinen käsitelty, eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus koski Valtiontalouden tarkastusviraston, VTV:n, tilinpäätöstä, toimintakertomusta ja kirjanpitoa sekä hallintoa vuodelta 2022. Valtiontalouden tarkastusvirasto on perustuslain 90 §:ssä säädetty, eduskunnan yhteydessä toimiva ylin kansallinen tarkastusviranomainen, joka tarkastaa valtion taloudenhoidon laillisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä valtion talousarvion noudattamista. Lisäksi tarkastusvirasto valvoo finanssipolitiikkaa sekä vaali- ja puolerahoitusta.

Tarkastusvirasto toteuttaa sille perustuslaissa säädettyä ulkoisen tarkastuksen tehtäväänsä suorittamalla tilintarkastusta, laillisuustarkastusta, tuloksellisuustarkastusta ja finanssipolitiikan tarkastusta sekä näitä eri tarkastusmenetelmiä yhdistävää tarkastusta siten, että valtion taloudenhoito tulee tarkastettua hyvän tarkastustavan mukaisesti. Tehtävistä on säädetty tarkemmin laissa valtiontalouden tarkastusvirastosta sekä laissa valtiontalouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja. Tarkastusviraston tehtäväksi on laissa ehdokkaan vaalirahoituksesta säädetty vaalirahoituksen ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvominen, vaalirahoitusilmoitusten julkistaminen ja vaalirahoitusilmoitusten tarkistaminen. Puoluelain mukaan tarkastusviraston tehtävänä on valvoa puolueiden vastaanottamaa tukea, vaalikampanjan kulujen ja rahoituksen ilmoittamista sekä näihin liittyvien asiakirjojen ja tietojen laatimista ja toimittamista koskevien säännösten noudattamista puolueen, puolueen lähiyhdistöön ja avustuspäätöksessä tarkoitetun yhdistyksen toiminnassa.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukainen kansallinen tilintarkastuselin, joka toimii yhteistyössä Euroopan tilintarkastustuomioistuimen, ETT:n, kanssa unionin varojen ulkoisessa valvonnassa. VTV:n nykyinen pääjohtaja Sami Yläoutinen kuvasi katsauksessaan, että yhteiskunnan muutos tuo uusia tehtäviä mutta perustehtävä säilyy. ”Vuosi 2022 oli tarkastusvirastossa vahvan lakisääteisten tehtävien hoidon ja toisaalta uuteen suuntaamisen vuosi. Tarkastusvirasto täyttää paikansa valtionhallinnossa ja säilyttää luottamuksen koko yhteiskunnassa, kun suoritamme tehokkaasti tarkastus- ja valvontatehtäväämme”, hän sanoi. VTV:n pääjohtajan mukaan valtiontalouden merkitys sekä oikea-aikaisuus ohjaavat keskeisesti sitä, mihin tarkastustoimintaa kohdistetaan. ”Vuonna 2022 toteutimme tarkastussuunnitelman mukaisia tarkastuksia ja valmistauduimme uusiin lakisääteisiin tehtäviimme avoimuusrekisterin valvojina sekä hyvinvointialueiden tarkastajina”, hän sanoi.

Vuoden alussa tehtiin päätös tarkastusviraston organisaatio- ja johtamismallin uudistamisesta. Uudistustyön tavoitteet asetettiin tukeutuen vahvasti henkilöstön aiemmin tekemään arviointiin. VTV:n pääjohtajan aloittaessa käytiin virastossa henkilöstön laaja-alai-

Pöytäkirja PTK 4/2023 vp

sia keskusteluja muutostarpeista ja toiveista. Näistä keskusteluista syntynyt kokonaiskuva on vahvistanut käsitystä uudistamistarpeista. Keskeisiä tavoitteita olivat vastuiden ja tehtävien selkeys, lakisääteisten tehtävien turvaaminen sekä esihenkilötyön tuominen lähemmäs työntekijöitä. Myös yhteistyö ja työssä kehittyminen tunnistettiin tärkeiksi tavoitteiksi.

Kahteen edellä esitettyyn organisaatioon verrattuna meitä täällä paikalla olevia lähempänä on tilintarkastajien tilintarkastuskertomus eduskunnan tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2022. Valtion talousarviosta annetun asetuksen mukaan Valtiokonttori antaa tarvittavat ohjeet kirjanpitoyksikköjen tilinpäätöksistä sekä niiden liitteistä ja laadinnasta. Näihin ohjeisiin sisältyy vuonna 2016 annettu ohje toimintakertomuksen laadinnasta, jota on sovellettu myös eduskunnan kanslian vuoden 2022 toimintakertomuksen laadinnassa. Kanslian johtoryhmä käsitteli toimintakertomuksen kokouksessaan 27.2.2023, ja 13.2.2023 se hyväksyi toimintakertomukseen sisältyvän sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuman.

Toimintakertomuksessa kanslian toimintayksiköt arvioivat vuodelle 2022 asettamiensa ja tulossuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden toteutumista. Suurin osa toimintayksiköiden tavoitteista saavutettiin hyvin, vaikka toimintaympäristössä tapahtui jälleen merkittäviä ja ennakoimattomia muutoksia. Koronaepidemia alkoi hellittää alkuvuodesta 2022, mutta helmikuussa alkanut sota Ukrainassa muutti Suomen ja koko Euroopan turvallisuusympäristöä merkittävästi.

Keväisen Nato-keskustelun päätteeksi eduskunta hyväksyi kannanoton, jonka mukaisesti Suomi hakee Naton jäsenyyttä. Kansliassa suunnattiin resursseja kokonaisturvallisuuden, varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan kehittämiseen. Samanaikaisesti päästiin jälleen käynnistämään monia, korona-aikana lähes pysähdyksissä olleita toimintoja, kuten matkoja, vierailuja ja tapahtumia. Myös valmistautuminen vuoden 2023 eduskuntavaaleihin alkoi.

Kansliassa on siirrytty laajalti hybridityöhön, ja myös valiokunnissa asiantuntijoiden etäkuulemiset ovat jo muodostuneet yleiseksi käytännöksi. Etä- ja hybridityön toimivuutta ja vaikutuksia kanslian toimintaan seurataan edelleen.

Eduskunnan kanslian johto vastaa kanslian sisäisen valvonnan järjestämisestä, asianmukaisuudesta ja riittävydestä. Sisäisen valvonnan tarkoituksena on antaa kohtuullinen varmuus kanslian toiminnan ja talouden lainmukaisuudesta, talousarvion noudattamisesta ja varojen turvaamisesta, toiminnan tuloksellisuudesta sekä taloutta ja tuloksellisuutta koskevien oikeiden ja riittävien tietojen tuottamisesta. Arviointi- ja vahvistuslausumassaan kanslian johtoryhmä toteaa kanslian sisäisen valvonnan olevan toiminnan laajuuteen nähden asianmukaista.

Arvoisa herra puhemies! Edellä mainittujen kolmen toimijan tarkastuskertomuksen allekirjoittajina 2. maaliskuuta 2023 olivat kansanedustajat Veijo Niemi tilintarkastajien puheenjohtajana sekä Merja Mäkisalo-Ropponen ja Atte Kaleva, ja lisäksi tilintarkastustoimisto BDO Oy:n puolelta allekirjoittajana oli Tiina Lind.

Eduskunnan tilintarkastajien velvollisuutena on antaa suorittamansa tilintarkastuksen perusteella lausunto tilinpäätöksistä ja toimintakertomuksista. Noudatamme ammattieettisiä periaatteita ja suoritamme tilintarkastuksia Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää, että suunnittelemme ja suoritamme tilintarkastuksen hankkiaksemme kohtuullisen varmuuden siitä, että tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa ei ole olennaista virheellisyttä. Palaamme vielä tässä salissa

Pöytäkirja PTK 4/2023 vp

tarkastelemaan esitettyjä asioita yksityiskohtaisemmin. Me eduskunnan tilintarkastajat teemme omalta osaltamme parhaamme avoimen ja oikeudenmukaisen tilintarkastuksen puolesta. — Kiitos.

Puhemies Petteri Orpo: Kiitos. — Ja edustaja Kiuru, Pauli.

14.56 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustaja Niemelle perusteellisesta esittelystä. Tässä yhteydessä haluan kiittää siitä työstä ja korostaa tilintarkastuksen ja myös tarkastusvaliokunnan työn merkitystä tässä talossa. Hyvän hallinnon ja korruptionvastaisen työn pitää olla jatkuvasti mukana kaikessa hallinnossa. Luottamus on hyvä, mutta valvontaa tarvitaan jatkuvasti.

Tämä Valtiontalouden tarkastusviraston asia oli hyvä — tai oikeastaan huono — esimerkki siitä, mitä voi tapahtua, jos on tapahtuakseen eikä valvontaa ole riittävästi eikä epäkohtiin puututa välittömästi. Onneksi viraston osalta marssi on nyt muuttunut ja virasto keskittyy ydintehtäviinsä ja käänös on tapahtunut oikeaan suuntaan.

Viime päivinä kahdesta isosta kaupungista on tullut viestejä siitä, kuinka virkamiehet ovat toimineet arveluttavalla tavalla tai ihan suoraan korruption mukaisesti. Tämä on esimerkki ja muistutus siitä, että tätä valvontaa tarvitaan aivan jatkuvasti. Myös tiukka talous edellyttää sitä, että epäkohtiin pitää puuttua todella ripeästi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.

6. Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2022

Kertomus K 8/2023 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.

Keskustelu asiasta sallittiin päiväjärjestyksen asiakohdassa 5.

7. Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Ulkopoliittisen instituutin tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2022

Kertomus K 9/2023 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Petteri Orpo: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan. — Keskustelu, edustaja Puisto.

Pöytäkirja PTK 4/2023 vp

Keskustelu

14.58 **Sakari Puisto ps:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kiitokset edustaja Niemelle näiden asiakohtien esittelystä. Viime kaudella varsinkin alkupuolella kuulin, kun monet ulkopoliitikasta kiinnostuneet edustajat pohtivat sitä, miten ulkopoliitikasta voitaisiin keskustella enemmän tässä salissa, ja takuulla tämä toive on nyt toteutunut, mutta hyvin valitettavalla tavalla Venäjän hyökkäyssodan johdosta ja muutenkin monien negatiivisten uutisten, suurvaltasuhteiden kiristymisen johdosta ja niin edelleen. Ulkopoliittinen instituutti takuulla on huomannut tämän oman toimintansa laajuudessa. Kun katsoo tätä toimintakertomusta tarkemmin, sivua 18 varsinkin, niin siellä todetaan, että Ulkopoliittisen instituutin kansainvälinen medianäkyvyys digitaalisessa mediassa kasvoi esimerkiksi mediamainintojen osalta 998 prosenttia, eli siellä on ollut hyvin suuri kiinnostus, mihin Ulkopoliittinen instituutti on pystynyt vastaamaan. Tähän tietysti liittyy se, että nämä ohjelmat pureutuvat geoekonomiseen kilpailuun ja ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, ja myös uusi Helsinki Security Forum oli ilmeisen onnistunut tapahtuma. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.

Keskustelu asiasta sallittiin päiväjärjestyksen 5. asiakohdassa.

8. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tiistaina 2.5.2023 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 15.09.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen